X-tee

24 aastat tagasi - 10.01.2002 Autor: AM

(Arvutimaailm 10/2001)

11. detsembril tutvustati riigi andemekogude moderniseerimise programmi X?tee. X? tee on süsteem, mis võimaldab asutustel, juriidilistel? ja füüsilistel isikutel vastavate õiguste olemasolu korral pärida üle Inetrneti andmeid riigi andmakogudest. Süsteem tagab sealjuures piisava turvalisuse andmekogude päringute ja seal saadud vastuste käsitlemisel.

X?-tee programmi eesmärk

X?tee programmi eesmärgiks on välja arendada tarkvaraliste, riistvaraliste ja organisatsiooniliste meetmete kogum enamiku riigi halduses olevate andmekogude ühtlustatud kasutamiseks.

Programmi vajalikkus

Programmi käivitamise tingisid mitmed infotehnoloogilised ja majanduslikud põhjused.

Esiteks on riigi üksikud andmekogud jõudnud arengufaasi, kus nende poolt lahendatavad andmetöötlusülesanded nõuavad järjest rohkem erinevate andmekogude omavahelist andmekasutust nn ristkasutust. Vastavatele arendusprojektidele taotletavad finantsvahendid üha suurenevad, aga tehnoloogilises mõttes on nende projektide sisu väga sarnane: üks andmekogu küsib üle Interneti teiselt andmekogult andmetöötlusoperatsioonide täitmiseks andmeid. Sellele infotehnoloogiliselt standardiseeritavale lahendusele on mõistlik (nt majanduslikult) üks kord välja töötada standardlahenduste komplekt, mida annab väikese töömahuga kohandada enamiku ristkasutusülesannete lahendamiseks.

Teiseks on mõistlik välja pakkuda andmekogudega suhtlemiseks üks ja ühtlustatud kasutajaliideste kogum, mis kõlbab nii dialoogikorraldamiseks tarbija (kodanik, ametnik, eraettevõtja) ja paljude andmebaaside vahel, aga ka rakendusprogrammide ja andmebaaside vahelise koostöö realiseerimiseks. Sellise ühtlustatud tegevusi ja ühtlustatud kujundust sisaldava liidese selgeksõppimine, kasutuselevõtmine jne on eeldatavatele kasutajatele vähem aeganõudev kui

paljude kõikvõimalike üksikute andmebaaside liideste kasutamine. Samal ajal jääb ära suhtlemine paljude andmetöötluses seni abiks olnud ametnikega ? neid lihtsalt pole tihti enam vaja.

Kolmandaks on mõistlik luua üks ja ühtlustatud kasutajate autentimise teenus, sest igaühele meist on piisav omada ühte passi või ühte elektroonsest ID?kaarti või siis ühte andmete ristkasutamist lubavat tunnuselementi. Selle teenuse baasil on võimalik välja arendada ka põhjalik ja mitmetasemeline autoriseerimisvahendite süsteem, mida saab rakendada asutuste kaupa ametnike juurdepääsuõiguste reguleerimiseks.

Tehnilised eeldused

Enamike andmekogude loomisel ja kasutamisel on aluseks võetud laialtlevinud andmebaasi ohjesüsteemide (Oracle , Informix, Sybase, Progres jne) tarkvara koos standardse SQL?tüüpi päringukeelega. Operatsioonisüsteemidena on kasutusel MS Windows, Linux , Solaris jt. Andmekogude vaheliste liideste loomisel on aluseks Interneti?ühenduste olemasolu. See nimetatud tarkvarabaas moodustab teatud toe (ehk esimese taseme) neile lahendustele, mis teisel ehk teenindustasemel võimaldab luua tarkvarakomponentidest koosneva teeninduslahenduste kogumi (X?tee tarkvarakomponendid), et lahendada tarbijate rakendusülesandeid.

Programmi tehniliseks lahenduseks ei tule kõigi andmekogude üleviimine mingile ühele ja suurele andmebaasi ohjesüsteemile vaid erinevate andmekogude ühtlustatud kasutamisliideste loomine. X?tee programmi tehnilisi lahendusi testiti pilootprojekti abil.

Tulemused ja nende kasutajad

Programmi X?tee raames tehtava arendustöö tulemuseks on erinevad reaalsed ja virtuaalsed lahendused:

-? Luuakse tarkvarakomponendid, mida saab kasutada andmebaaside ja registrite ristkasutuse ülesannete lahendamiseks. Siin on mõeldud nii dialooglahendusi Interneti?brauseri ja kasutaja vahel kui ka pakettlahendusi rakendusprogrammide ja andmebaaside vahelise andmekasutuse realiseerimiseks. Kindlustatakse kõigi tarbijate autentimine ja autoriseerimine.

? - Luuakse rida valmislahendusi (projekti käivitusaastal 2001) EV Siseministeeriumi andmetöötlusülesannete lahendamiseks. Siseministeeriumi andmetöötlus?ülesanded on arvatavasti kõige keerukamad ja nende lahendamise

järel on paljude teiste asutuste andmetöötlusülesanded hõlpsamini lahendatavad. Luuakse teiste ministeeriumide valmislahendusi (aastal 2002).

? - Luuakse koostöös teiste riiklike projektidega (näiteks E?kodanik, E? valimised jne.) rida kõigile kättesaadavaid infoteenuseid Internetis. Plaanis luua igale kodanikule võimalus vaadata rahvastikuregistrist oma andmeid ja teha oma statistiliste andmete (rahvus, haridus, emakeel) parandusi.

?- Käivitatakse hoolduskeskus ja vastav teenistus, kes sõlmib lepinguid konkreetsete registrite ja andmebaaside kasutamiseks, annab lubasid, konsulteerib jne.

?- Inimeste tööd ja asjaajamised muutuvad üha enam paberivabaks, Internetil ja virtuaalsel tegevusel põhinevaks.

Visioon aastaks 2003

Riigil on juurdepääs andmekogudele kui ühtsele tervikule 7 päeva nädalas ja 24 tundi ööpäevas, mis tagab, et:

?- Kodanik saab ja annab teavet seadusega antud õiguste piires.

?- Riigiametnik saab otsustamisprotsessis kasutada riigi andmekogusid oma volituste piires.

?- Ettevõtja saab äritoimingute teostamisel kasutada oma volituste piires riigi andmekogudes sisalduvat informatsiooni.

? - Riik on muutunud läbipaistvamaks, terviklikumaks ja kodanikele arusaadavamaks.

? - Andmekogude ühtlustatud kasutamisel paraneb oluliselt riigi haldussuutlikkus ning väheneb teenindamisele kulutatav ressursivajadus.

Tänu ühtlustatud kasutajaliidesele on lihtsustunud andmekogude kasutamine.

- Uudised
- Tarkvara